

Ida-Virumaa õiglase ülemineku
protsessi juhtkomisjoni koosolek
PROTOKOLL

15.07.2020 nr 14-7/5112-1

Tallinn

Algus kell 11.00

Lõpp kell 14.30

Juhatas: Jaak Aab

Protokollis: Tarmo Kivi

Võtsid osa: Jaak Aab, Kaia Sarnet, Priidu Ristkok, Sven Kirsipuu, Kadri Tali, Regina Raukas, Timo Tatar, Kristi Klaas, Sten Andreas Ehrlich, Sandra Salom, Piret Hartman, Hardi Murula, Lauri Jalonen, Piret Väinsalu, Margus Ilmjärv, Meelis Tint, Peep Peterson, Tiit Vähi, Erik Puura, Teet Kuusmik, Dmitri Dmitrijev

Puudus(id): -

Kutsutud: Pärt-Eo Rannap, Magnus Urb, Janika Laht, Kristjan Sahtel

PÄEVAKORD:

1. Avasõnad
2. Protsessiplaani, kaasamistegevuste ja ajakava tutvustus
3. Õiglase ülemineku rahastamise võimalused
4. Eesti ja Euroopa eesmärgid kliimanetraalsuse suunas liikumisel
5. Õiglase ülemineku tähendus Eesti kontekstis, ülevaade Ida-Viru õiglase ülemineku platvormi avakoosolekust

1. Riigihalduse minister Jaak Aab tutvustas juhtkomisjoni ees seisvaid ülesandeid, käivitunud Ida-Virumaa tegevuskava uuendamise protsessi ning õiglase ülemineku laiemat raamistikku.

2. Priidu Ristkok (rahandusministeeriumi regionaalarengu osakond) tutvustas ettekandena Ida-Virumaa õiglase ülemineku kavandamise protsessiplaani ettepanekut, mis oli eelnevalt liikmetele tutvumiseks saadetud.

Komisjoni liikmete poolt tõstatatud küsimused/seisukohad/arutelu

- 1) Kuna surve sotsiaalsüsteemile ja hoolekandele suureneb, siis tuleks kajastada ka seda valdkonda. **V:** saab käsitleda elukeskkonnaga seotud teemaplokis.
- 2) Kuidas hakkab toimuma kommunikatsioon, kus tehakse info protsessi kohta kättesaadavaks? **V:** Kommunikatsiooni osa protsessiplaanis täiendatakse. Info saab olema leitav Ida-Virumaa (IVOL) ja rahandusministeeriumi veebilehtedel.
- 3) Kuidas ehitatakse üles teemaplokkide sisu? **V:** Üldine korraldus on rahandusministeeriumi poolt, aga teemaplokkide sisu osas panustavad valdkonnaministeeriumid.
- 4) Kindlasti tuleks lõimumisvaldkond protsessiplaanis ära markeerida. Kaasata rohkem kohalikke venekeelseid arvamusi liidreid. Kommunikatsioon korraldada kakskeelselt ja kasutada kohalikku meediat. **V:** vastavalt tagasisidele täiendatakse protsessiplaani.
- 5) Protsessis eraldi küsida, mis on suuremate piirkonna ettevõtete tegevusplaani. Võimalik, et mingid plaanid ümberkorraldusteks on juba olemas. Toetusvahendeid suunata eelkõige ettevõtlusvaldkonda.
- 6) Protsessiplaanis tuleks kajastada enam teadus-arendustegevust ja innovatsiooni. **V:**

protsessiplaani täiendatakse vastavalt tagasisidele.

7) Kaaluda lisada hariduse teemavaldkond. **V:** protsessiplaani täiendatakse vastavalt tagasisidele.

8) Ei ole kaasatud noorte esindajaid juhtkomisjoni. Venekeelse info ja kommunikatsiooni korraldamine (nt materjalide tõlge), kaaluda venekeelse kogukonna esindaja kaasamist juhtkomisjoni. Kasutada eksperte, et protsess disainida koosloomepõhiseks (et huvigrupid ühiselt lahendusi genereeriks). **V:** protsessiplaani täiendatakse. Kaasamise (sh venekeelse kogukonna) ja kommunikatsiooni ulatust täpsustatakse.

9) Vaja oleks põlevkivi sektori tuleviku osas selget seisukohta ja teadmispõhist lähenemist, millised on tulud kulud ja riskid jätkamisel või lõpetamisel, arvestades ka kui lõpetada riigipoolne subsideerimine (Praxise uuringus mõlema stsenaariumi puhul tulud-kulud välja tuua). **V:** Õiglase ülemineku kava ettevalmistamist toetav Praxise uuring võtab aluseks 2 stsenaariumit - kliimanetraalsus 2050 ja kliimanetraalsus 2035. Protsessiplaani täiendatakse ka teiste asjakohaste käimasolevate uuringutega.

10) Kuna Ida-Virumaa tegevuskava peab sisaldama ka muud peale tööstuse, peaks saama käsitletud ka atraktiivne elukeskkond, kultuurielu. Sellel on suur mõju, et inimesed seoksid ennast Ida-Virumaaga. **V:** käsitletakse elukeskkonna teemaplokis.

11) Kogu õiglast üleminekut näha pigem kui võimalust. Tuleb ära kasutada võimalust enne teisi oma keskkonnatehnoloogiaid arendada ja võimalusel teistele riikidele tehnoloogiaid/kogemust müüa.

OTSUSTATI:

2.1 protsessiplaanis täpsustada ideekorje, kaasamise ja kommunikatsiooni temaatikat

2.2 peeti oluliseks lõimumise, kultuuri, sotsiaal- ja haridusvaldkonna teemasid. Tuleb selgitada, millistes teemaplokkides neid valdkondi käsitletakse

2.3 keskkonna, energeetika, ettevõtlus/tööhõive ja elukeskkonna teemaplokkid valmistada aruteludeks ette, kaasates teemaplokkide sisustamiseks vastavaid valdkonnaministereid

2.4 esmaspäeva (29.06) jooksul on võimalik saata kirjalikud kommentaarid protsessiplaanile, mille järgselt RaM täiendab protsessiplaani ja saadab koos juhtkomisjoni koosoleku protokolliga juhtkomisjonile ülevaatamiseks

3. Magnus Urb (rahandusministeeriumi riigieelarve osakond) tutvustas ettekandena Ida-Virumaa õiglase ülemineku rahastamise võimalusi, peatudes detailsemalt EL eelarve instrumentidel.

Juhtkomisjoni liikmed esitasid täpsustavaid küsimusi vahendite kasutamise ajaperioodi ja tingimuste kohta.

OTSUSTATI:

3.1 Informatsioon võtta teadmiseks

4. Janika Laht (keskkonnaministeeriumi kliimaosakond) tutvustas ettekandena Eesti ja Euroopa eesmärke kliimanetraalsuse suunas liikumisel. Detailsemalt tutvustati ettekandes kasvuhoonegaaside heitmete dünaamikat Eestis, energiasektori rolli selles ning Eesti võetud kasvuhoonegaaside heite vähendamise eesmärke ja prognoose sektorite lõikes aastani 2050.

Komisjoni liikmete poolt tõstatatud küsimused/seisukohad/arutelu

1) Ülevaates on kasutatud 2018. a. andmed. 2019. aastal on toimunud oluline muutus. Kas on võimalik kasutada uuemaid andmeid? **V:** 2018.a on viimane aasta kus on kasutada täisaasta andmed.

2) Miks põlevkiviõli tootmine kajastub ülevaadetes energeetikatööstuses mitte keemiatööstuses? **V:** liigitus pärineb IPCC juhendist.

3) Tutvustatud prognooside ajaraam on pikk ja muutus lineaarne. Kas võib tekkida järsk murrang kui tehnoloogia areneb? **V:** Jah, kuid riikliku energia- ja kliimakava koostamisel ei olnud näha valmis tehnoloogiaid, mis oleks turule tulemas, ja seetõttu neid sisse prognoositud ei ole (süsinikupüüdmine jms. enne 2030 ei muutu tõenäoliselt tasuvaks). Prognoose muudetakse iga ca 2 aasta järel. Euroopa kivisöe CO2 püüdmise lahendused ei ole otse üle kantavad põlevkivile. TalTech hetkel uurib rakendatavust põlevkivitööstuses, valmib 2021.a.

4) Elektrienergiat asendatakse tulevikuprognoosis peamiselt tuuleenergiaga. Samas ei ole

tuuleenergia peale tulemas sellise tempoga. Kuidas saavutame sellise tuuleenergia osakaalu, kui viimastel aastatel on rajatud üksikuid tuulikuid? **V:** Valitsus on edasi liikunud tuuleenergia kiirendamisega - radari otsused, merealade hoonestuslubade menetlemise kiirendamine. Kaasuvalt on vaja veel merealadega seoses põhivõrku arendada.

5) ÕÜMist ei ole võimalik toetada üleminekut tuumaenergiaga. Kas kliimaeesmärkide täitmine tuumaenergiaga ei ole õiglane üleminek? **V:** Kliimaeesmärkide täitmine tuumaenergiaga läheb KHG vähendamise arvestusse, aga toetust selleks ei anta. MKM on käivitamas uuringut „Transitioning to a climate neutral electricity generation in Estonia“, mis peaks valmima 2021.a. lõpuks.

6) Rohelise vesiniku potentsiaal, mida saaks toota tuuleparkide juures. Keskkonnaministeeriumi juures käib koos vesiniku tööriühm. Eesti võiks olla regiooni liider vesinikutehnoloogia arendamisel (meil head eeldused nii teadlaste kui mõne ettevõtte näol, kes tehnoloogiat arendavad). Progressiivsed riigid planeerivad vesinikule üle viia kütte, elektri, transpordi. Lisaks olemas EL kesksed fondid, mida saaks selleks kasutada.

OTSUSTATI:

4.1 Informatsioon võtta teadmiseks

5. Hardi Murula (Ida-Virumaa Omavalitsuste Liit) tutvustas ettekandena Ida-Virumaa õiglase ülemineku platvormi avakoosolekul arutatut. Ettepanek platvormi töös osalemiseks on hetkel tehtud 42 organisatsioonile, avakoosolekul osalesid 29 organisatsiooni esindajad. Platvormi avakoosolekul jäi kõlama arusaam, et üleminek saab olla õiglane vaid juhul kui see toimub pikema aja jooksul ning kokku lepitud kava alusel. 2030 võetud kliimaeesmärkide saavutamine on võimalik ka töötava põlevkivisektoriga. Ülemineku toetamisel peab fookus olema nii ettevõtlus- kui elukeskkonna arendamisel. Oluline on Ida-Virumaa rahvaarvu vähenemise pidurdamine, selguse saavutamine põlevkivisektori tuleviku osas ning sektoris töötavate inimeste elatustaseme säilitamine.

Juhtkomisjoni liikmed pidasid vajalikuks ettevõtjate suuremat kaasatust. Arutelus puudutati mitmeid põlevkivi sektori ettevõtjates ebakindlust tekitavaid tegureid (nafta ja kvoodihinnad, rahastusinstiitutsioonide ebakindlus sektori toetamisel), põlevkivisektori kõrvale süsinikuneutraalse tootmise arendamise ning idaturuga tegelemise vajadusi.

OTSUSTATI:

5.1 Informatsioon võtta teadmiseks

6. **MUUD KÜSIMUSED.** Lepiti kokku juhtkomisjoni järgmise kohtumise esialgne aeg - 22. september kell 11.00-14.00

(allkirjastatud digitaalselt)

Jaak Aab

Koosoleku juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Tarmo Kivi

Protokollija